

POLÍTICA DE BAIXES DE COL·LECCIONS DEL CONSORCI DEL MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

1. INTRODUCCIÓ:

El Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona conserva, estudia i difon un gran patrimoni històric, científic i cultural des de fa més d'un segle. Les generacions actuals del personal tècnic responsable de la seva conservació han heretat un gran volum de material de col·leccions, que requereix inventariar i catalogar. Aquest patrimoni és accessible a la comunitat científica a través de consultes presencials, cessions de mostra per a anàlisi i cessions en comodat. Part del fons també és utilitzat en activitats culturals com les exposicions pròpies i alienes. El Consorci col·labora estretament amb altres museus i centres públics de ciències naturals. Fruit de l'activitat científica i cultural es poden produir situacions o incidents que generin la baixa d'algun espècimen.

Els motius principals pels quals el Museu disposa d'una política i un procediment de baixa de les seves col·leccions són:

- Tenir l'inventari actualitzat.
- Resoldre administrativament i documentalment situacions en les que els espècimens no romanen físicament a la col·lecció per diferents raons.

L'alienació per baixa és el procediment pel qual un espècimen de col·leccions que formava part del patrimoni del Consorci deixa de tenir aquest caràcter. És doncs el procés formal d'eliminació d'un bé cultural de l'inventari. Sovint s'associa la baixa a l'eliminació completa i per sempre d'un material inventariat de la col·lecció, tot i que no és sempre ben bé així ja que en casos de pèrdues i robatoris, el material podria ser recuperat. En casos de traspàs a una altra col·lecció o una altra institució, el material es manté, no es perd. En casos de destrucció, comporta l'eliminació de l'exemplar físic.

La política de baixes solament és aplicable al fons inventariat i sempre dins la legalitat vigent, i d'acord amb les premisses del *Código de Deontología de ICOM para los Museos*¹ així com el seu *Code of Ethics for Natural History Museums*². En aquest sentit, cal recordar que els béns culturals propietat de les Administracions Públiques són inalienables i imprescindibles i, per tant no es poden vendre ni donar.

2. PRINCIPALS MOTIUS DE BAIXA

Els motius de baixa que apliquen a la col·lecció del Consorci donen resposta a les causes de baixa generals en col·leccions patrimonials³ i a les pròpies d'una col·lecció de ciències naturals.

2.1. Regularització documental de l'inventari:

- **Canvi de col·lecció.** L'espècimen canvia d'inventari dins el Museu perquè pertany a una altra col·lecció o té més sentit que estigui sota la responsabilitat d'una altra col·lecció. Tindrà un nou número de registre a la col·lecció de destí, sense perdre el vincle documental amb la col·lecció de partida on causa baixa.

¹ [Código de Deontología del ICOM para los Museos](#). 2017.

² [ICOM Code of Ethics for Natural History Museums](#). 2013.

³ [Protocol de baixa d'objecte registrat en Museus](#). 2024. Servei de Museus. Direcció General de Patrimoni cultural. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya.

- **Registre sense objecte associat.** El número de registre del Museu no ha estat utilitzat per a la identificació de cap espècimen. S'elimina el número d'inventari, no se li assigna a cap altre espècimen.

2.2. Destrucció. L'espècimen ha quedat total o parcialment destruït accidentalment, s'exclou de l'inventari perquè no és possible recuperar-lo mitjançant una restauració. El seu grau d'integritat és inferior al 75% i/o l'estat de conservació actual és molt deficient. L'espècimen s'exclou de l'inventari perquè ha quedat destruït totalment o gairebé totalment en una anàlisi de mostra dins el museu o en una altra institució a qui se li ha cedit amb finalitat d'anàlisi. En aquestes condicions no és útil per a les activitats científiques, d'exposició, difusió i ensenyament pròpies del Consorci. S'haurà d'indicar l'agent de la destrucció (aiguat, incendi, etc.).

2.3. Pèrdua. L'espècimen s'ha extraviat dins les instal·lacions del Museu, no s'ha localitzat al concloure l'inventari o fer una revisió d'aquest. O bé s'ha extraviat fóra les instal·lacions del Museu quan es trobava cedit en comodat i no ha estat tornat finalitzat el comodat.

2.4. Robatori. L'espècimen es dona de baixa perquè ha estat robat o ha estat objecte d'un furt. S'ha cursat denúncia a la policia.

2.5. Risc per a la salut. L'espècimen s'exclou de l'inventari perquè genera risc per a la salut de les persones i aquest no pot ser aturat.

2.6. Duplicats sense valor afegit per a la col·lecció, ja es disposa d'espècimens o peces de qualitat insuficient. L'espècimen és transferit o intercanviat amb una altra institució científica.

2.7. Successió per motius científics. L'espècimen que forma part d'un lot⁴ nombrós (superior a 5 espècimens), causa baixa a favor d'una altra institució científica o un/a especialista amb col·lecció pròpia, que ha portat a terme una feina especialitzada: identificació taxonòmica. Aquesta casuística és aplicable a la col·lecció entomològica.

2.8. Confiscació. Baixa d'un objecte després d'haver estat pres al Consorci o institució per alguna administració amb competències per fer-ho.

2.9. Expropiació. Baixa d'un objecte després d'haver estat pres, a canvi d'una contraprestació, per alguna administració amb competències per fer-ho. L'Article 349 del Codi civil espanyol estableix que no es podrà privar ningú de la seva propietat sinó per una autoritat competent i per causa justificada d'utilitat pública, sempre prèvia indemnització.

2.10. Retorn d'un comodat / dipòsit. Finalització del contracte de comodat/dipòsit en que el Consorci (comodatari/dipositari) retorna l'objecte al seu propietari (comodant/dipositant).

2.11. Trasllet amb traspàs de tutela. L'espècimen és traslladat a un altre centre patrimonial municipal, sense perdre la seva condició de patrimoni cultural però traspasant la tutela sobre l'espècimen a la institució receptora. Causa baixa al registre de col·leccions però no es produeix baixa patrimonial municipal.

⁴ Un lot correspon a un grup d'exemplars de la mateixa espècie, mateixes dades de recol·lecció.

2.12. Usucapió. L'objecte o espècimen és donat de baixa al museu per haver estat reclamat en el transcurs del temps (3 anys) pel seu propietari, o una persona amb dret a fer-ho (Article 531-23 del Codi civil de Catalunya).

2.13. Incoherència amb la legislació o l'ètica: per exemple, falsificacions.

2.14. Incompatibilitat amb la missió del Consorci: espècimens que ja no responen als objectius de la col·lecció.

Baixes a les col·leccions de Planta Viva i Banc de Germoplasma del Jardí Botànic de Barcelona.

La col·lecció de planta viva es diferencia de la resta de col·leccions del Museu per ser una col·lecció en constant evolució degut, justament, a què es tracta d'elements vius. Les causes de baixa de l'inventari poden ser: mort natural, mort accidental, mort per extracció, pèrdua, robatori.

Pel que fa als lots de llavor del Banc de Germoplasma poden ser baixa per Successió per motius científics i educatius o bé per pèrdua, donació o degradació.

Totes les baixes es recolliran en un llistat anual que es passarà a la Direcció del Museu i a el/la Cap de Col·leccions, que n'informarà la Comissió Delegada.

3. CONDICIONS PER A LA BAIXA

Abans de descatalogar i donar de baixa un bé, el Consorci ha de:

- Confirmar la seva condició jurídica per determinar el procediment que haurà de seguir.
- Repassar i verificar la seva autenticitat, titularitat i documentació, incloent-hi restriccions legals o imposades pel donant.
- Assegurar-se que la decisió no perjudica la missió del Consorci ni l'interès públic.
- Comprovar el cost que suposa donar de baixa el bé.

4. PROCÉS DE RETIRADA I DESTÍ DELS OBJECTES DESCATALOGATS

4.1. El procediment s'iniciarà a proposta del conservador/a qui generarà una o més propostes de baixa d'espècimens de la col·lecció, dins d'un any natural. S'identificarà cada proposta de baixa, de manera semblant a les cessions en comodat, de la següent manera: Número de proposta de baixa B-COL-LECCIÓ-ANY_XXX. Ex. B-INA-2024_001. L'escrit haurà de descriure i argumentar clarament els motius de la baixa i el destí proposat per al material, si fos el cas. Ha d'incloure el màxim de detall sobre els espècimens: número de registre, informació taxonòmica, informació geogràfica, documentació sobre la propietat legal, estat de conservació, fotografies, mesures de l'exemplar, descripció del valor científic, cultural, econòmic, històric. El/la conservador/a presenta la proposta escrita a el/la Cap de col·leccions.

4.2. El/la Cap de col·leccions elaborarà una proposta conjunta acompanyada de tota la documentació rebuda de totes les col·leccions. La inclourà a l'Expedient Administratiu on es recollirà tota la documentació generada de baixes durant l'any natural. Les propostes es disposaran en un lloc comú disponible a la consulta de tots els tècnics de col·leccions. Es

recolliran per escrit les qüestions sorgides i es tractaran en l'àmbit pertinent. A l'inici de l'any següent es donarà el vistiplau al conjunt de les propostes, i el/la Cap de col·leccions elevarà la proposta a l'equip Directiu del Consorci.

- 4.3. La Direcció del CMCNB acceptarà la proposta o la desestimarà, total o parcialment. En cas d'acceptar-la, informará a la Comissió Delegada.
- 4.4. La Direcció comunicarà l'acceptació o no de les baixes proposades. El/la conservador/a documentarà les baixes al llibre de registre i a la fitxa. El destí del material serà l'autoritzat. Les fitxes i etiquetes i qualsevol document associat als espècimens donats de baixa seran conservats a l'arxiu de documents. Les baixes seran incorporades a la memòria anual de cada col·lecció així com al resum anual de l'any en què han estat autoritzades. El/la Cap de col·leccions, completarà i tancarà l'expedient de baixes de l'any per a l'arxiu.
- 4.5. En cas de no autorització, els exemplars no seran donats de baixa i es documentarà, i es deixa oberta la possibilitat de replantejar la baixa, argumentant-la millor.
- 4.6. Els números de registre romandran buits, no es podran fer servir en cap supòsit.
- 4.7. És imprescindible oferir l'objecte en primera instància a altres institucions públiques.
- 4.8. En cap circumstància el valor econòmic potencial d'un espècimen pot ser considerat com a motiu per donar-lo o no de baixa.
- 4.9. El CMCNB manté un registre complet de les baixes.
- 4.10. Quan un objecte es dona de baixa, es manté la seva propietat fins que es transfereixi formalment.

5. DOCUMENTACIÓ I TRANSPARÈNCIA

Tota la informació relacionada amb la baixa i la retirada definitiva d'un espècimen ha de ser exhaustivament documentada i preservada als registres del Consorci, garantint-ne la transparència. Això inclou la fitxa d'inventari, l'expedient administratiu i qualsevol dada sobre la decisió presa. Aquest enfocament rigorós assegura que la descatalogació d'un objecte patrimonial es faci de manera responsable, preservant la integritat de la col·lecció i respectant els valors legals, ètics i culturals. La relació de les baixes anuals serà comunicada al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i a l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

El Museu vetllarà per l'acompliment d'aquesta política de baixes aprovada el 9 d'abril de 2025.